

HET TRADITIONELE GEZAG VAN EEN MARRONGEMEENSCHAP

Door: André R.M. Pakosie

De Surinaamse en Frans-Guyanese Marrons bestaan uit zes *Gaan-lo* of *Nási* (Marron etnische gemeenschappen). Deze zijn: [Ndyuka](#) of Okanisi, [Saamaka](#), [Pamaka](#), [Matawaj](#), [Aluku](#) of Boni en [Kwiinti](#). Aan het hoofd van elk van deze zes *Gaan-lo* staat een Gaanman. Hij is "staats"hoofd, geestelijk leider, het gezicht en de stem van zijn volk.

De Gaanman vormt samen met *lanti* (een college van [Kabiten](#) en [Basiya](#) van alle *lo* uit dezelfde *Gaan-lo*), het traditionele gezag of bestuur van een Marron etnische gemeenschap. Een *kabiten* is de leider van een *lo*, een dorp of een leefgemeenschap buiten het traditionele woongebied, zoals dat vanaf 2000 het geval is in Nederland. Een *basiya* is de assistent van de *kabiten*. De Gaanman en *lanti* worden bij de uitvoering van hun taak bijgestaan door de zogenoemde *Bendi-a se man*, een afvaardiging van het volk, als adviesraad. De samenstelling van de *bedi-a se man*, kan steeds wisselend zijn. Er kunnen *kabiten* en *basiya* worden aangesteld als *edekabiten* en *edebasiya*. De *edekabiten* coördineert de werkzaamheden van de andere *kabiten* uit dezelfde *Gaan-lo* in een bepaalde regio, terwijl de *edebasiya* die van de andere *basiya* in zijn dorp en bij een Marron nationale activiteit.

Het college van *kabiten* en *basiya* wordt soms ook aangeduid met het aantal *lo* waaruit de *Gaan-lo* bestaat. De Ndyuka bijvoorbeeld spreken, ondanks dat zij uit veertien *lo* bestaat, van *Den Tualufu*, de Twaalf-Lo. Omdat bij de formatie van de *Nási* of *Gaan-lo* aan het eind van de eerste helft van de 18e eeuw (1758-1759) er maar twaalf *lo* waren die zich geformeerd hebben tot het Ndyuka of Okanisi gemeenschap, met één gemeenschappelijke leider, de Gaanman. Later voegden er zich nog twee andere *lo* bij.

In principe is de Gaanman en het college van *kabiten* en *basiya*, bij de uitoefening van hun gezag over hun volk niet onderworpen aan de landsoverheid, een precaire verhouding die op de proef wordt gesteld bij grensoverstijgende kwesties. Over alle zaken die een Marron etnische gemeenschap aangaan, heeft de Gaanman en het college van *kabiten* en *basiya* beslissingsbevoegdheid. Voor ernstige misdrijven als moord en doodslag worden de autoriteiten in Paramaribo ingeschakeld.